

Atcerēsimies savus skolotājus

Jānis Būmanis, vēsturnieks

Antoņina Raudive (07. 08. 1913.). Dzimusi Rēzeknes apriņķa Sakstagala pagastā Subinaitu ciemā. Katoļticīgā. Beigusi Rēzeknes komercskolu (1933), kursus Bulduru Dārzkopības skolā un māsaiņniecības kursus Rīgas Valsts paraugskolā. Strādājusi Rudzātu pamatskolā kā skolotāja (1935–1938) un arī vairākus gadus pēc kara. Pasniegusi praktiskās mācības, veikusi kancelejas darbus un vienlaicīgi ar 27. 11. 1935. LĻK rakstu (nr. 46633) viņa tiek apstiprināta par mazpulka vadītāja palīdzību, kura šajā amatā strādā līdz 29. 07. 1938.

Mazpulks iegūst autoritāti iedzīvotāju vidū, jo viņi redz, ka viņu bērni ir ieinteresēti darboties. 1935. gadā savu darbību uzsāk arī mājturības sekcija, to vada A. Raudive (no 1936. līdz 31. 07. 1938.). Tajā meitenes apgūst lauku saimniecībai nepieciešamās zināšanas mājas turēšanā: ēdienu gatavošanu, rokdarbus, dārzkopību, puķkopību, dzīvnieku kopšanu un citas noderīgas lietas.

Mazpulks iegūst autoritāti iedzīvotāju vidū, jo viņi redz, ka viņu bērni ir ieinteresēti darboties. 1935. gadā savu darbību uzsāk arī mājturības sekcija, to vada A. Raudive (no 1936. līdz 31. 07. 1938.). Tajā meitenes apgūst lauku saimniecībai nepieciešamās zināšanas mājas turēšanā: ēdienu gatavošanu, rokdarbus, dārzkopību, puķkopību, dzīvnieku kopšanu un citas noderīgas lietas. Vecākās meitenes apgūst zināšanas arī bērna kopšanā. Ļoti enerģiski darbotamās, viņa iesaista sekcijā daudz jaunu dalībnieču. Mazpulkā tiek ieviesta arī ierindas mācība. Jaunatnes audzināšanas darbu mazpulkā sabiedriskā kārtā veic galvenokārt skolotāji, lauksaimniecības speciālisti un pagasta inteliģences pārstāvji (te īpaši nopelni ir A. Raudivei u.c., skolotājiem).

Vecākās meitenes apgūst zināšanas arī bērna kopšanā.

Ļoti enerģiski darbotamās, viņa iesaista sekcijā daudz jaunu dalībnieču. Mazpulkā tiek ieviesta arī ierindas mācība. Jaunatnes audzināšanas darbu mazpulkā sabiedriskā kārtā veic galvenokārt skolotāji, lauksaimniecības speciālisti un pagasta inteliģences pārstāvji (te īpaši nopelni ir A. Raudivei u.c. skolotājiem).

Skolotājas A. Raudives pirmās atmiņas par Rudzātiem ir ļoti pozitīvas, bet pēckā laikā – negatīvas. «Par Rudzātiem man ir vislabākās atmiņas. Tā bija mana pirmā darbavieta. Skolas priekšniecība un skolotāji mani uzņēma draudzīgi un silti. Sevišķi skolotāja M. Brice rūpējās par manis iekārtošanos un ieviešanu vietējā sabiedrībā. Daba arī bija skaista. Mani izbrīnīja tas, ka tur nebija akmeņu. Vienīgie akmeņi

bija muižnieku laikos celtā kūts no skaldītiem akmeņiem. Vēlāk uzzināju, ka akmeņi vesti no Preiļu apkārtnes. Zeme bija smaga, pa lielākai daļai mālaina. Vajadzēja zināt, kad šo zemi sagatavot sēšanai.

Vasarā, sausā laikā māls sakalta, saplaisāja un to nebija iespējams apstrādāt, bet lietavās ūdens stāvēja virsū. Ceļi bija slikti, sevišķi pavasaros un rudenos, lietavās. Zirgi nevarēja ratus pavilkt, un cilvēkiem mālā iegrima kājas, nevarēja izvilkt, rāva nost galošas, tāpēc daudzi nēsāja tās, piesietas ar šņorēm. Toties labība, āboliņš un lini auga vareni. Dzirdēju runājam, ka Rudzātu pagasts esot bagātāks Daugavpils apriņķī.

Skola bija vecās, neapskaužamās telpās, tāpat arī pagastnams. Tika celta jauna divstāvu skolas ēka. Pēc gada, 1936. gadā, pārcēlāmies uz jaunās skolas telpām. Tur bija lielas, gaišas un mājīgas klases, dzīvoklis pārzinim un vienam skolotājam, arī kopmītne bērniem. Bija arī liela zāle ar skatuvi.

Bieži tika rīkoti saviesīgi vakari ar dejām un pašu sagatavotām teātra izrādēm. Tani laikā bija daudz jauniešu, kas mācījās

vidusskolās un arodskolās. Bija tautisko deju pulciņš (8 pāri), kuru apmācīja no Rīgas izsauktā speciāliste. Ar tautiskām dejām uzstājāmie ne tikai pašmāju zaļumballēs, bet arī braucām uz Daugavpili un Jēkabpili, kas bija organizēts visa apriņķa mērogā.

Skolotāja V. Irbe-Irbīte apmācīja kori – uzstājāmie Rēzeknes Dziesmu svētkos. Skolotāja M. Brice uzaicināja rokdarbu mākslinieces no Rīgas, kura apmācīja Rudzātu sievietes aizkaru aušanas mākslā. Daudzi skolas bērni bija mazpulcēni. Katru vasaru braucām uz nometnēm. Sagatavojām un uzvedām mazpulku ludziņas. Spēlējām ne tikai pašu mājās, bet izbraucām arī uz apkārtnējam mazajām skolām. Par sapelnīto naudu visi mazpulcēni aizbraucām uz Rīgu ekskursijā. Bijām Operā, Dailes teātrī un Zvēru dārzā. Siguldā arī bijām. Pieaugušie arī spēlējām teātrus. Rudzātos cil-

Skola bija vecās, neapskaužamās telpās, tāpat arī pagastnams. Tika celta jauna divstāvu skolas ēka. Pēc gada, 1936. gadā, pārcēlāmies uz jaunās skolas telpām. Tur bija lielas, gaišas un mājīgas klases, dzīvoklis pārzinim un vienam skolotājam, arī kopmītne bērniem. Bija arī liela zāle ar skatuvi. Bieži tika rīkoti saviesīgi vakari ar dejām un pašu sagatavotām teātra izrādēm. Tani laikā bija daudz jauniešu, kas mācījās vidusskolās un arodskolās.

Skolotāja Antoņina Raudive (1936)

vēki bija sabiedriski, viesmīgi, laipni un izpalīdzīgi. Bieži rīkoja mājās viesības, talkas un arī skolotājus aicināja.»

A. Raudive aktīvi darbojas Rudzātu aizsargu nodaļas aizsardzību pulciņā. Viņa iesaistās aizsargu jaunatnes sporta pulciņā, deju grupā. Tur viņa aktīvi piedalās gandrīz visos sporta un deju svētku sarīkojumos pagasta robežās. Tāpat arī dejojot piedalās izbraukumos uz aizsargu pulka rīkoti svētkiem Krustpilī, Daugavpilī. Tā, piemēram, 6. 05. 1937. sporta vingrošanas kopmēģinājumā Krustpilī piedalās 16 deju pāri un 30 vingrotāji, 6. 06. 1937. Rīgā Vispārējos deju un vingrošanas svētkos – 8 pāri. 27.–29. 08. 1938. LAO 20 gadu jubilejas svētkos no Rudzātu nodaļas piedalās 37 aizsargi un aizsardzes.

Antoņina Raudive atceras, ka aizsargu svētkos Rīgā, parādes laikā, kad prezidents Kārlis Ulmanis pieņēmis parādi, pēkšņi esot uznācis ārkārtīgi spēcīgs vējš, gandrīz vai viesulis, debesis bijušas klātas tumšiem, pat melniem mākoņiem, bijis zibens, pērkonis un milzīgas lietus gāzes. Visi dalībnieki esot pamatīgi izmirkuši. Pēc tam atkal esot bijis silts un saulains laiks. Tad visi runājuši, ka tas neesot uz labu, ka kaut kas ļauns notikšot. Diemžēl šis paredzējums piepildījās.

Tāpat kā visi, arī Rudzātu mazpulks katru gadu rīko rudens ražas skates. Tajās tiek parādīts ne tikai laucīņos un kūtīs izaudzētais, bet arī ziemas mēnešos paveiktais – izgatavotie sadzīves priekšmeti, rokdarbi un apraksti par mazpulka un pagasta dzīvi.

Raudive Antoņina atceras: «1. 10. 1951. nakts, tā bija manā mūžā visbaigākā nakts. Bija tā: noturējusi stundas skolā, saņēmu algu, iegriežos veikālā, iepirkos produktus un gāju uz dzīvokli. Dzīvoju pie saimnieces Jūlijas Pastares (1909–1987). Pārņākot mājās, jau krēsloja. Tūlīt ķēros pie burtiņu labošanas. Sagatavoju uzskates līdzekļus rītdienas mācībām.

Nu laiks iet gulēt, pulkstenis rāda 23. stundu. Ejām gulēt. Saimniece ar meitiņu Valiju aizskapja, bet es savā kaktā. Pulkstenis ir 24. Nezinu, cik ilgi bijām gulējušas, kad pietrūkstamies no nelūgtiem ciemiņiem. Es laikam sāku kliegt no bailēm, jo tūlīt pie manis kāds pienāca un pārvērstā čigāniskā balsī ar krie-

Rudzātu pamatskolas 1937. gada absolventi, skolotāji un viesi. No kreisās sēž skolotāja A. Jaudzeme, pagasta vecākais P. Būmanis, prāvests A. Čamans, skolotāja B. Purene, skolas pārzinis J. Bricis, kapteinis K. Šķēbergs, Izglītības ministrijas pārstāvis Bobrovs, skolotājas M. Brice un A. Zole; stāv skolotāja A. Raudive, absolventi A. Cakuls (1922–2000), J. Viļums (1921–1994) un H. Olska (1921)

Rudzātu mazpulks (1938). No kreisās 2. rindā: 2. – A. Raudive (mazpulka vadītāja palīdzība), 3. – J. Bricis (mazpulka vadītājs)

vu akcenta pieskaņu saka: «Kuš, kuš, šaušu!» Un sāka raut segu. Es saķēru aiz rokas – tā bija mīksta un ar gredzenu uz pirksta. Cik nu varēju, satinos segā un trīcēju. Man likās, ka tā bija sievietes roka. Aiz skapja pamodās saimniece un meitene, kas sāka skaļi kliegt un raudāt, kuru tāpat sāka mierināt.

Pārējie – nezinu, cik viņu bija, – vāca mantas un nesa ārā. Telpā bija ļoti tumšs, neredzēja neviena loga, jo tos no ārpusē laupītāji bija aizvēruši ar slēģiem. Saimniecei pilnīgi iztukšoja skapi un man pieprasīja, lai atdodu rokas pulksteni. Tas bija nolikts uz galdiņa starp burtiņām. Spīdinot bateriju,

ņu palīdzību kaut kā apģērbos un devos uz Rudzātu centru paziņot milicijai.

Toreiz no Līvāniem bija sabraukuši IZN – nacionālo partizānu ķērāji. Komjaunatnes vadītāja gribēja ziņot uz Daugavpili savam tēvam, bet caur Rudzātu pasta centrāli nebija iespējams dabūt sarunu, jo pastā strādāja miliča meita. Kā vēlāk izrādījās, tad to bija pastrādājuši paši miliči. Pēcpusdienā atnāca milicis un uzrakstīja aktu. Ar to lieta beidzās. Laupīšana netika atklāta.»

Ar skolotāju A. Raudivi ilgus gadus uzturu sakarus, gan ar viņu sarakstoties, gan apmeklējot viņas dzīvesvietā (Viļānos, Celtnieku ielā Nr. 7-26, LV-4650). Skolotāja savu mūžu veltījusi īpaši jaunatnes audzināšanā un ir nodzīvojusi garu mūžu mūsu valsts un tautas sarežģītajā laikā. Vēl 96 gadu vecumā viņa turpina saraksti ar saviem bijušajiem skolniekiem un citīgi apmeklē Viļānu Romas katoļu baznīcas dievkalpojumus.

Ar skolotāju A. Raudivi ilgus gadus uzturu sakarus, gan ar viņu sarakstoties, gan apmeklējot viņas dzīvesvietā (Viļānos, Celtnieku ielā Nr. 7-26, LV-4650). Skolotāja savu mūžu veltījusi īpaši jaunatnes audzināšanā un ir nodzīvojusi garu mūžu mūsu valsts un tautas sarežģītajā laikā. Vēl 96 gadu vecumā viņa turpina saraksti ar saviem bijušajiem skolniekiem un citīgi apmeklē Viļānu Romas katoļu baznīcas dievkalpojumus.

viņi to neatrod, jo kāds no viņiem bija uzgrūdis virsū burtiņas. Es teicu, ka man pulksteņa nav, viņi atbildēja, ka ziņot, kas pulkstenis man ir. Prom ejot, paspīdināja pa grīdu, domādami, ka vēl kaut kas ir palicis. Mums piekodināja, lai no mājām mēs neejam laukā, jo tās ir ielenktas.

Otrā rītā kaimiņš (kolhozā zirgu puisis), kas naktī gājis apraudzīt ganībās kolhoza zirgus un netālu no viņu mājām ieraudzījis pie alkšņiem piesietu, ratos iejūgtu milicijas zirgu, to pastāsta saimniecei, bet lūdz, lai nesaka nevienam, jo varot nodedzināt mājās. Laupītāji bija pievākuši visas manas mantas (apģērbus un apavus). Otrā dienā ar kaimi-

ņu sarakstoties, gan apmeklējot viņas dzīvesvietā (Viļānos, Celtnieku ielā Nr. 7-26, LV-4650). Gribu uzsvērt to, ka skolotāja savu mūžu veltījusi īpaši jaunatnes audzināšanā un ir nodzīvojusi garu mūžu mūsu valsts un tautas sarežģītajā laikā. Vēl 96 gadu vecumā viņa turpina saraksti ar saviem bijušajiem skolniekiem un citīgi apmeklē Viļānu Romas katoļu baznīcas dievkalpojumus.

Esmu viņai ļoti pateicīgs, jo viņa bija viena no manām pirmajām skolotājām, kas ievadīja mani lielajā dzīvē, uzsākot mācības Rudzātu pamatskolā un darbojoties Rudzātu mazpulkā. Dziļā cieņā noliecu galvu skolotājas priekšā. ▀